

**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac
sumptu haud ita modico ...**

Rupert <von Deutz>

Colonia, M. D. XXVI.

VD16 R 3796

Q[uo]d no[n] minus à filio q[uam] à p[at]re p[ro]cedat [spirit]us sabctus &
de eo q[uo]d ait filius, que[m] ego mitta[m] uobis à p[at]re sp[iritu]m
ueritatis qui à p[at]re procedit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

pore nouerunt consulere: cū illis principibus, id est, sanctis doctoribus, qui ut augetur hoc & argentū possiderent, ædificauerunt sibi solitudines sanctæ contemplationis, iuxta illā sententiam ueram, Scribe sapientiam in tempore otij, & qui minoratur actu, ipse percipiat eā. ¶ **O** si fiat iuxta præuisum olim memorandi Oromatis prælagiū. Vtinā Iesu Christe, cū ceterum dominus mansionum, qui ostiarius ipse es & ostium, adducas me in domum illorū usq; ad pedes, ne dicam confessum ipsorum, scilicet regum iam dictorum consulumq; ac principū, cum sponione hac, Ingredieris in abundantia sepulchrum. Hac igitur spe cœlestium fidelis sermo peragat cursum, & procedentis spūs sancti cum laude & gloria summe trinitatis, quoad potest, personet præconiū, scrutetur de sanctis scripturis testimoniū. ¶ **Q**uod non minus a filio q̄ a patre procedat spiritus sanctus, & de eo quod ait filius, quem ego mittam uobis a patre spiritum ueritatis qui a patre procedit. Cap. II.

Am de processione, qua procedit in remissionem peccatorū, pauca dicta sunt & adhuc aliqua dicenda sunt, pro astipulatione ueritatis huius, quod non minus a filio q̄ a patre procedat hic unus idemq; spūs. Dixit em̄ ipse filius, Si em̄ non abiero, paracletus non ueniet ad uos: si aut̄ abiero, mittam eum ad uos. Et de hoc iam dictū est. Restat, ut eiusdem filij dictū pro hoc ipso negotio ad medium deducamus, cui fortiter inniti uisi sunt sibi, qui dixerunt, q̄ a solo patre, & non etiam a filio, procedat spūs sanctus. Cum uenerit paracletus, quem ego mittam uobis a patre, spiritū ueritatis, qui a patre procedit. Ecce (inquiunt) quomodo distinxit, q̄ diligenter expressit. Nā dixit quidem, quem ego mittam uobis, sed addidit a patre. Sed nec semel dixisse cōtentus, ne parum expressisse uideretur, subiunxit, Qui a patre procedit. ¶ Itaq; ad confirmandum quod æque a filio, ut a patre, procedat spūs sanctus, parū illis est, quod dixit filius pluribus in locis, ego mittam uobis: nisi rationem demus, cur uel quid intendens addiderit, qui a patre procedit. Magna plane quæstio, & ad soluendū esset difficilis si iam constaret, & nos concederemus, quod ubicunq; nominatur pater, una tantū persona debeat intelligi, scilicet deus pater unici filij Iesu Christi. ¶ At uero, sicut apostolus dicit, unus deus & pater omnium: & nos in oratione dominica dicimus, diuina institutione formati: pater noster q̄ es in cœlis: discere accipiendū est nomen patris, ut alias intelligitur formati: pater noster q̄ adoptionis, alias pater unici & consubstantialis filij. Deniq; nobis, qui non nati, sed adoptati sumus, pater est unus idemq; trinus deus, pater & filius & spūs sanctus: illi aut̄, qui solus est naturalis filius, una persona pater est, & ad illū unicum filium relative pater dicitur. Discretionis huius signū hoc est. In euangelio est, ubi cum additamento possessiui pronominis dicat hic filius, pater meus uel patris mei: & est, ubi dicat, pater, uel patrem, & a patre: sicut hic absq; additamento huiusce pronominis. ¶ **Q** si diligenter discreueris, per pulchrū est animaduertisse, quia cum signanter dicit pater uel patris, cum prepositiōe hac meus uel mei, ea, quæ tunc loquitur, longe cōmunionem excellunt nostræ fraternitatis, scilicet, ut qualia tunc loquitur, nemini nostrū, qui per gratiam fratres eius uel filij dei nominamur & sumus, loqui fas aut licitum sit. Exempli gratia. Pater meus (inquit) usq; modo operatur. Quod deinde sequitur, & ego operor. Et. Amen amen dico uobis, nō potest filius a se facere quicquā, nisi quod uiderit patrem facientem. Et subinde, sicut em̄ pater suscitatur mortuos & uiuificat, sic & filius quos uult uiuificat, hæc & cætera quæ sequuntur, cui filiorū dicere unquam licuit aut licebit nisi huic unico filio dei: Vbi uero absq; pronomine possessiui dicit, pater, sic loquitur humiliora de se, ut pene congruant uel imitantia sint paruitati nostræ, quorū frater dignatur dici uel esse. Exempli gratia. Et sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. Humiliora nanq; sunt hæc, & assumptæ humanitatis humilitatem, qua sine dubio maior est unus deus pater & filius & spūs sanctus, sonant ea quæ ibidem loquitur, scilicet hæc. Si diligeretis me, gauderetis utiq; quia uado ad patrem, quia pater maior me est. Iam non multa loquar uobiscum, Venit em̄ princeps mundi huius, & in me non habet quicq; & c. Promptum esset discretionem istam, fere ubiq; obseruatam, in scriptura euangelij, nisi longum nimis uideretur legenti: præsertim cum ex paucis istis cōmonitis, cætera per semetipsum ualeat experiri, Qui et̄i cantare consueuit ex persona filij, ros

Aedificare solitudines qd̄ ē. Ecclē. 38. Reuelationis prælagium.

Iob. 5.

Iohan. 16.

Argumentatio Græcorū. Iohan. 17.

Responsio

Ephē. 4. Pater, quicq; sonat, quicq; totius trinitatis nomen est.

Differēs locutio, pater, & pater meus.

Iohan. 5.

Iohan. 14.

B. filij, ros

Iohan. 4 filij, rogabo patre, & alium paraclatum dabit uobis. Itemq; meus cibus est ut faciam uoluntate patris mei, sciat Euangelista non sic scripsisse, meus cibus est, ut faciam uoluntate patris mei, sed uoluntate eius quae misit me: neque scripsisse rogabo patrem meum (cum rogare sit naturae inferioris, & rogatio eius, sacrificium passionis eius fuerit) & ego rogabo patrem (inquit) & alium paraclatum dabit uobis.

Item de eodem dicto contra hereticos, quia non sequitur, spiritum sanctum non procedere a filio, propter id quod ait, qui a patre procedit, immo sequitur spiritum sanctum deum esse, quia a diuinitate procedit.

Caput .III.

Rogo quoniam de procedente spiritu sancto dixit, quem ego mittam uobis a patre, & meo non addidit, itaque quod a patre procedit, & meo non apposuit: sic tuta & uerida fides recte intelligit, a patre, ac si dixisset, a diuinitate, quae scilicet diuinitas una patris & filij substantia est. Requiritur nunc intentio uel causa propter quam dixerit hic ille testis fidelis, quia spiritus sanctus a patre procedit: & tunc sic sonabit, sic audietur dictum istud ei qui habet aures audiendi, ut uere uox firmamenti, uere sonus sublimis dei.

Christi testis
monium contra
haereticos
Iohan. 18.

Iohan. 8
Iohan. 17

Iohan. 3.

Et filius & spiritus
sanctus
uere deus est.

Apoca. 12

Quae nam intentio uel causa est, nisi ipsa propter quam natus est, & in hunc mundum uenit, scilicet testimonium perhibere ueritati? Sic enim dixit: Ego in hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundum, ut testimonium perhibeam ueritati. Cuius uidelicet testificandae ueritatis quae summa est, nisi quod sit unus uerus deus pater & filius & spiritus sanctus? Nimis ad testimonium huius ueritatis, magnifice pertinet illud, quod idem filius dei & de semetipso dixit: ego enim ex deo processi, & de spiritu sancto testificatus est, qui a patre procedit. Quid enim o hereticus? Arriani qui dixit, quia spiritus sanctus deus non est. Quid (inquit) o insensatus? Quid aliud quam deus ex deo processit aut procedit? Quod natus est ex carne, caro est. Et quod natus est ex spiritu, spiritus est. Sic proculdubio quod processit & quod procedit ex deo, deus est. Processit autem ex deo filius, procedit spiritus sanctus. Ergo deus est dei filius, ergo deus est spiritus sanctus. Ecce quod breue dictum, quod magnum sonat testimonium: Breue dictum est, ego ex deo processi, & magnum phibet testimonium ueritati, quod filius dei deus sit. Breue dictum est, qui a patre procedit, & magnum phibet testimonium ueritati, quod spiritus sanctus deus sit. Magna haec uox (ut supra dictum est) firmamenti, magnus hic sonus sublimis dei, super serpentem antiquum detonans, qui uictus est & de caelo proiectus est in terram, & super aquam doctrinae nequam, quam misit ex ore suo tanquam flumen post mulierem, id est, ecclesiam, ut faceret eam trahi a flumine, & hac uoce confortata terra, adiuuit mulierem, aperiens os suum, & absorbens illum flumen, conuenientibus scilicet patribus de toto orbe terrarum, tanta cum oris apertura, ut per testimonia scripturarum ad nihilarent blasphemias haereticorum, quorum deterrimifuerunt Arriani, & post illos Macedoniani, qui dixerunt creaturam esse dei filium, creaturam & non deum esse spiritum sanctum.

Item de eadem sententia, quo pertinuerit, ut in illa sacratissima coena, qua tradebatur non contentus dixisse, quem ego mittam uobis, addidit dicens, qui a patre procedit.

Caput .IIII.

Taque illud, quod cum dixisset dei filius, paraclatum ego mittam uobis a patre, & addidit uel repetiuit dicens: qui a patre procedit.

Hic definit.

adde rem,
dei seu patris.
Mar. 9

Cur dixit
Christus, qui
a patre procedit.

Et a filio non procedit, uerum etiam amplius magnificandam demonstrat maiestatem procedentis, ne putet quis et dicat haereticus, qui sperat ab homine, et non procedit ab ipsa substantia. Et ecce per simile hoc, quod dicimus, non nihil adiuuatur intelligentia fidei. Apud Marcum Euangelistam cum dixisset, Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit, continuo subiunxit: Et quicumque me suscipit, non me suscipit: sed eum qui me misit. Humilis enim erat homo inter homines, mortalis inter mortales apparebit, et homo tantum uidebatur, et deus esse non agnoscebatur. Proinde ne diceret aut cogitaret quis: quid pro magno reputas te suscipi, aut quid magnum est in nomine tuo quenquam recipi, cum et tu homo sis ut isti, quos uis in nomine tuo recipi. Recte & oportune persecutus est, et qui me suscipit, non me suscipit, sed eum qui me misit. Similiter quando haec dicebat, quando paraclatum spiritum sanctum promittebat. Nonne et multo magis homo infirmus et quasi nouissimus uirorum apparebat illa, qua tradebatur, uel per ra, in